

על קיימות

ליה אטינגר

קיימות (sustainability) היא השקפת עולם דמוקרטית אופטימית, ששמה במרכז את כבוד האדם וחירותו מתוך הבנה עמוקה שכולנו חלק ממארג החיים המזין ומקיים את כל היצורים על פני כדור הארץ.

קיימות, היא לגלות מחדש את הערך של הדברים המקיימים אותנו: האוויר והמים הנקיים, השקט של המדבר והמגוון של החורש הים תיכוני, שכונה בה ילדים משחקים בחוף בבטחה, או קהילה בה קשיש הזקוק לעזרה יכול למצוא שכן הנכון לעזור.

לפני מאתיים שנה, בתחילת המהפכה התעשייתית, מוצרי הצריכה היו במחסור ואילו הטבע היה שופע. ההתקדמות הטכנולוגית והמדעית האדירה שחלה מאז, הפכה את היוצרות. כיום אנו חיים בעידן של עודף עצום של מוצרי צריכה ואילו הטבע הולך ונעלם. האתגר הכלכלי הפסיק להיות כיצד לייצר מספיק דברים לאנשים וכעת האתגר הוא כיצד לשכנע אותם לקנות את כל מה שמייצרים. והייצור הזה אינו נטול מחירים. בעוד כולנו שמחים לקנות מוצרים בזול, הרי אנו על פי רוב עיוורים למחיר היקר לבריאות האדם והסביבה של תהליך הייצור הזול ולשכר הרעב של רבים מפועלי הייצור.

תפיסת הקיימות אומרת שהאתגר כיום צריך להיות כיצד לייצר את מה שבאמת נמצא במחסור. ואין מדובר רק בשיקום הטבע - שיקום המערכות האקולוגיות תומכות החיים של כדור הארץ, אלא גם ביצירת סביבות חינוכיות משמעותיות ונטולות אלימות, מערכת בריאות המשקיעה במניעה והדרכה לא פחות משהיא משקיעה בטיפול ובריפוי, ערים תוססות בקנה מידה אנושי, מזון המעיד על עוונות השנה, אורחות חיים המאפשרים לאדם ליצור ולהתבטא במקום לצנוח על הכורסה מול הטלוויזיה לאחר עוד יום עבודה לצורכי פרנסה בלבד, ופנאי לבלות עם הילדים.

לא מוצרי צריכה יובילו אותנו לשם, אלא יציקת תוכן חדש בדמוקרטיה כך שיתאפשר לאנשים להביע את העדפותיהם לא רק דרך בחירותיהם האישיות כצרכנים בשוק המחפשים מחיר זול, אלא דרך השתתפות בפורומים אזרחיים שיאפשרו להם להביע את העדפותיהם כאזרחים בחברה לגבי התרבות והערכים על פיהם היו מעדיפים לחיות. יש פער בלתי נתפס בין הערכים של צדק והוגנות שרובנו ככולנו מאמינים בהם, לבין המציאות בה אנו חיים. אנו חיים בתקופה ההיסטורית העשירה ביותר בה חיו אנשים אי פעם ובכל זאת מדי יום מתים בעולם עשרים וארבעה אלף ילדים מרעב ומאות מיליונים הולכים לישון רעבים - חלקם גם בחצר האחורית שלנו. כולנו היינו מעדיפים שלא כך

יהיו פני הדברים – אך איבדנו את האמונה שאפשר גם אחרת. תפיסת הקיימות מוכיחה כי דרך אחרת היא לא רק אפשרית אלא היא גם חיונית ובלתי נמנעת.

מחקר הערכה רחב היקף של האו"ם, על מצב המערכות האקולוגיות של כדור הארץ, מצא כי שני שלישי מהשירותים שהטבע מעניק לאנושות נמצאים במצב של הידרדרות. המדד של טביעת הרגל האקולוגית מלמד כי אנו חיים באוברדרפט על חשבון הדורות הבאים. כל שנה צורכת האנושות את מה שלוקח לטבע לייצר לפחות שנה וחודשיים. אסונות הטבע המתרבים הנובעים מהתחממות כדור הארץ, מרמזים לנו מה גבוה המחיר של המשך ה"עסקים כרגיל".

האנושות הורסת את המערכות תומכות החיים של כדור הארץ. אך דווקא המשבר הסביבתי והאילוצים שהוא מציב בפני האנושות מהווים הזדמנות לצאת לדרך חדשה הוגנת יותר, שמחה יותר ויצירתית יותר.

תוך שני עשורים הפכה הקיימות לתנועה בינלאומית הולכת וגדלה המצליחה למצוא את המכנה המשותף הגבוה ביותר בין אזרחים מרקעים שונים ותרבויות שונות, המדגימים באלפי צורות שונות שאפשר גם אחרת.